Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. ४५८९

Title सूतकनिर्णय ग्रष्टकाशौचभाष्य वा

Author ×

Extent ८ पत्राणि Age सं० १४६६

Subject धर्मशास्त्रम्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सूतकनिर्णयः

[illegible]

𑇔𑇕𑇘𑇙

4589

F. = 8

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

५ ३

आदंतजननासघआशुजान्निशिकीक्रिया।
त्रिरात्रमात्रताद्दशाद्दशरात्रमतःपरं।

किताह्वरायां। एवं मातामहस्याचार्यश्रितानामुदककिया।

कामादकंसरिवजत्तास्वस्त्रीयश्चसुरत्विडी।

वि वादाशवयज्ञेषुअंतरामृतसूतकपूर्वसंकाल्पितांयान्नंतेजांतंमनुरब्रवीन्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्वध्वराङ्कं दस्कं०

अथ सूतकनिर्णयः। नाम्नः प्राग्दंतजातरूपनयनविप्यराप्तावाह्नत्रि
रात्रंशातरूर्द्धं दशेत्रक्सहस्तेचु वितुन्नतनाम्नि। पित्रासदेवा। स्त्री झुतो
राष्टमादृद्धुपनयनविधिः पूर्ववत् संनिधिस्थ्या। मातुस्तन्माससंख्या
समदिनसूतकमारूद्ध्वगर्त्तनाशा। नामकरणप्राक्प्रतापूहचिम्ब्री
दितस्लवानिवर्जितानां अरनीनामाप्तवात्। ध्यानामित्यर्थः। तनाशाव
नसुङ्खिंस्यातांज्ञातयः सपिंडाः सप्तमपुरुषादर्वाचीनाः पंचमपुरु
षाद्दा। तथाच्याकं गोत्राम्नपिंडनिवृत्तिः सप्तमपंचमेवाती। दंत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तं जननात्प्राक् तेषां सपिण्डानां एकाहेन विशुद्धिः उपनयनात्प्रा
क्मृते तस्माच्च त्रिरात्रेण ऊर्ध्वं मृतस्य दशाहं एतदिति दशाहमा
शौचं मुच्यते सहस्तु वीतिस्यात इत्यर्थः तस्मिन्सहस्तु कियान
रि ना मकरणादूर्ध्वं मृतसंततिस्य स्याद्दृणाम तद्दशाहमा
शौचं भवतीत्यर्थः पित्रोरिति माता पित्रोः सद्देवति दशाहमि
त्यर्थः स्त्रीषु मृतासु वदयामनः अहोरात्रेणोक्त मित्यर्थः उपनयन
मिति विवाह उच्यते होमाद्वा अष्टमा ब्दा द्वा उपयमनाद्वा
प्राङ्मृता वापूर्वं वर्षात्रिकाह त्रिरा त्रिर्यथा क्रमेण शा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तीनां शुद्धिस्यात् । संनिधेस्यादि निविशानं । वदित्यर्थः । २३ । यास्त्री
पुरुषयोः गर्भयोर्विनाशायदिस्यात् । यावता मासान्स्रावगर्भान
ह्यस्तावद्भिर्दिनैः शुद्धिः स्यात् । इदमासावं मातुमयनान्येषां । १८
आनदाभ्यां समाभ्यां नजलकुलवहि नाम चूडांतरालकामं स्या
द्वं तु कार्या । कुलधर्मसंवर्द्धनं पश्चिमनखा शुद्धिः स्या । दशाहवि
दिन दिन विधे व्यत्यायत्री णिपूर्वे स्नानं शिशीर्षं तः शौचु परि
तुसकलस्नानमात्रेण शुद्धिः । रहाभ्यां संवत्सराभ्यां जनन
स्मिन्मृतसतिकवर्जनिरवनामवादहानादाकनकाय २

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तानकर्त्तव्यनामकरणमेवोत्तकर्मान्तरालमृताश्चेद्दशाहेनाद्धकायास्त्वाया
यादिस्पृष्ट्वा स्यात् ततःक्रियानाशोलाहूर्ध्वं मृताश्चेदवश्यंकर्त्तव्य इदशाहेनो
दाकेस्तुरुद्दशाहाशौचं लाघ्वकाहादिनयासमानार्थं दिस्यात् । अपश्चिमे
नतिपूर्वोक्तेनैव विधिना दशाहेनैव शुद्धिः स्यादित्यर्थः । दशाहच्चि
दिनदिनविधयव्यत्ययचिद्दिनदिनविधेरातिक्रान्ते प्रवृत्तस्संवस
रात्सारात्विज्ञानं यद्दशाहाशौच चितिर्दिवसे गच्छतीपूर्वइतिदशा
हाशौचइत्यर्थः । शिष्ट इति चिद्दिनदिनविधेवित्यर्थः । शिष्टस्नान
मात्रेणशुद्धिः । वर्षादूर्ध्वं ज्ञातदशाहाचिद्दिनदिनविधेवपिस्नानमे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वस्तुद्धिः स्यादित्यर्थः ॥ ६ ॥ विप्रास्त्रिष्टान स्पृशेयुर्मृतकं विशनरान्द्रासकं तिच
तेषां मान्यानां नैव शुद्धिर्मरणादिवसात्तांग्निदर्शनाहं ॥ आशौचं चाहि
ताग्निदहन दिवसतः संचयनाद्दूर्ध्वं मस्सामंगस्पृष्टेन दोषस्तद
पि निगदितं ज्ञात्वा निर्णयं चतुर्थ्यां ॥ ३ ॥ मरणदहनावलायां यज्ञातयश्च
नापन्नान विप्रास्त्रिष्टा इत्यर्थः तेन तदानीं स्थिता नरान्न स्पृशेयुः ॥ मृतस
मीपस्थाः ॥ तत्र तत्र स्थिता ज्ञाता ज्ञातयो दासकं न स्पृशेयुः ॥ तेषां स
र्वेषां अन्यानां शुद्धिरपि न कर्तव्या ॥ अनाहिताः स्मायम् रणाद्गाहन स्य
मरणदिनं प्रारभ्यानुष्टेयं ॥ आहिताग्नेस्तु दहनं प्रारभ्य ॥ अस्थिसं ४

नां ४

२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चयनादूर्ध्वं तेषां सर्वेषां ज्ञातीनां अंगस्पृष्टो न दोषः। तदस्थिसंचयनम
पि ब्राह्मणानां चतुर्थदिनस्यात् प्रथमयाममध्ये शूद्रराजन्यवैश्येषु द
शमदिनमुखे पंचमसप्तमेह्नि प्राप्तेन्यस्मिन्समाने प्रथमदिने द
शेष शं रात्रि। द्विरात्रे पूर्वाशौचेन्यपाते त्रिदिनात्मतिदिनसंगावनयती
तोद्दूराशौचान्तरयदि द्विदिनमध्ये तत्राशौचमात्रेण शुद्धिः। ४ठ। तदस्थि
संचयना[illegible]नं शूद्राणां दशमदिनपूर्वाह्णे इतरासामपि यथाक्रमं पं
चमदिनमुखसप्तमदिनमुखेष्वस्थिसंचयनं। प्राप्ते स्मिन्समानद
ति। मरणाशौचे वर्तमाने पुनरपि मरणं प्राप्तं यत्त्वन्यस्य जनना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शोप्यवर्त्तमानअन्यजननं प्राप्तं त्वत्पूर्ववर्त्तमानाशोच्यपरिसमाप्तोय
तस्यापिर्न्नवति। रात्रिशेषइति। पूर्ववर्त्तमानस्यसमदिनमन्यन्प्राप्तंस्यत्
उपरिद्विरात्रेणोवशुद्धिस्यों संगवइतिप्रथमयामइत्यर्थः। पूर्वाशोचे
ऽपतिदिनेऽतिक्रांतदिननप्राप्तमित्यर्थः संगवनव्यतीतप्रथमया
मेवर्त्तमानअस्मिन्समानाशोच्यप्राप्तइत्यर्थः। तत्रत्रिभिर्दिनैरव
शुद्धिर्भवति। एतदुक्तं भवति। दशाहसमाशोच मनुष्यपरकादशाह
नन्तान्तप्रारम्भ्ययत्तुस्तूर्यादयात्प्रारभ्यसप्तमाङ्गकटिकाश्चाऽन्य ४
समानाशोच्यं प्राप्तं त्वत्त्रिभिर्दिनैः शुद्धिः। इतिवित्तपुनरपिदशा

5

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्रमनुष्ठेयं। गौतमः मातापितृद्वमिवाकौ। तत्स्वदंतः पुनरापाततनाक्रिषष्ठैव
शुद्धिरन्नराचित्रिशाषिद्वात्यां घ्रनातान्तिस्त्रिरिति। द्वूरदशाच्छरथ्याशोयस्यां
तरालपिविदितांव्याकिषोणेवस्तुद्धिः। के। स्नानं प्राग्दंतजातान्दिनमुपन
यनाद्वीणिपञ्चास्समहैं। साध्यानी तेष्कनंतांवशिदिन दिनविशेषशुद्धिर
कादकानां। पितास्नात्साद्राणामुत्रयजनुडानास्त्रकुरूणां घ्रयाणा
घ्रत्रायाः पक्षिणीस्याद्दशिहिनमरणेसिवगछेतु मांसं। पपूर्वाकालां म
रणपंचमाज्ञमसमाह्वा पुरुषादर्वाचीनभ्यः पिंडदातंदीयातानस्मात्तेस
पिंडाः ततः पारक्यो पिंडानदीयते। तस्मात्तेऽसपिंडाः॥ तथाहि गौतमः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नाकं। पिंडनिवृत्तिः पंचमस्सप्तमे वति। यद्यपि निवृत्तपितृ तदा पितृदकदा
नं लब्धं। तस्मान्निवृत्तपिंडाः क्रांतपिंडाश्चकादकाइत्यन्वयः। नचात्रघामथ्य
शोचत्तु विष्यति। पूर्वार्द्धः सुखावत्रयः। पित्राप्रदत्तात्तत्र विग्रहस्त्यर्थः। तस्या
अपि स्वयमुच्यते। पित्रा मतापित्रारि[illegible] त्यर्थः। तत्कुरूणामिति पितर उच्यं
ते। स्वादराणामिति पितॄणामित्य (तास्वादराणामित्यर्थः) र्थः। तत्कुरू
णामित्यत्रापि [illegible] तत्कशब्देन तावत् पितर उच्यन्ते। गुरुशब्देन पितामह
हमातामहादयः। उत्तरशब्देन पितृस्थानतराख्यायांति। प[illegible]णशब्देन मम
रणमुच्यते। पक्षिणीति त्रिकालमुच्यते। [illegible] उत्तरअहनीपदस्यार्थमथ्य ५

यार

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रात्रिः शरीरमेव च अथ वा उत्तराची पुरुषस्तु तमाध्यत्र आहा स्मृतिर्नि
रिवपद्दिणीरवद्भुर्क्तं च वति। पूर्वोक्तानां सर्वेषां प्रयाणप्रत्ताया। स्त्रिका
ल मासोऽयं सरुरिति। अपिहिता: पित्रादयस्तेषां सर्वेषां मरणे सपिण्डप्रे
या पुमांस मासोऽयं सपिण्डगात्रत्वानुया ता पुमांस मिति पुत्र्याचनार मित्युक्तो
दत्तपुत्र मित्यपरे। ऊर्ध्वाकुः साङ्कस पिण्डे व सनकटत्तनी कुर्वन्तः प्रवास
तत्याऽन्यस्य चिराच्चं दशदिनमशानं तस्य चोद्गायणं चाहानिस्नेरकरा
ञं बहि रूपवासता वा सराश्चं गाता कस्नानं दृष्टृ ङन स्मिन्नि शिर्षु दिम
रणे धर्मतस्मान्नामवाऽवाकुर्नारकस्य व सन्नं वासः कद

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सातिस्त्वद्वि॰ या नानाविधक्रियाः॥ प्रतवासे॰ शाद्ध सपिंडैः सार्द्धं वसनक
टन्न तीकुर्वतास्तान्यः संपिंडास्त्याऽन्यस्य नारकस्याचिरात्रमाशौचं ताविव
भुक्त्वांश्च दशाहमनुष्ठेयं यांङ्गायणमपि कर्त्तव्यं तिवसना दिनिर्दा निरन्तुस
रणमात्रेव्दातुसति एकरात्रमाशौचं वा सरदिवङ्किदत्तिरूप यस्मातान्नारक
स्य वा॥ अर्कि स्तांगतस्सति शुद्धिर्नवति निशि यदि मरणं तस्मिन्नन्यार्यदि
ष्टे सति शुद्धिः स्यात्॥ यस्य येमर्थाविचार्जि स्तूस्यस्ना॰ न मात्रेण शुद्धिः॥
॥ ८॥ स्वद्भारा हूंगापापः सकलशव दिनदारवास स्थानाङ्गावासस्थां
ड्रायणं स्याद्नुगमनं सतोस्नानं मास्याशनं वा॥ तत्कुर्यांडाद्नुयान्त

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्रिदिनमपि मृतायां आत्मकोशे (?) द्विजयकादिक्षोणीपद्मायद्द्वागारदहनमहीद

वसंजीवनाद्यैः ७ रबडाराविवाहः १ पंगापाषंडद्दर्तनं दारवासः १ रहः श

यातनानिष्ठान्नकर्तव्यः सकलशबदिनपञ्चासहवा — — वांडायणं कर्त

व्यं शवानुगमनन्तत्सतिस्नानं । ?नाशनं वकाराद्दग्नि र णं वापूडा

नुगम नत्सतस त्रिरात्रमाशौचमनुष्ठेयमिति । अपिचा तर्कं क

र्तव्यं मृताहृत्यादरुन्नरप्स्ना कनसंबंधः मृतोमरणसतिवक्ष्यमाण

सायनेमरणसती व्यर्थः आत्मशरीरको कोद्दयकस्तुरिकाद्या णीप

राजाः द्याया महाप्रस्थानं गरं विषं दहनाग्निः महीदवाः ब्राह्मणाः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संजीवनं परकायप्रवेशः। इतिर्मरणासनिवक्ष्यामः। काम्याद्धं तायं नशान्तुर्बलि कष्टकरणाद्दुःखनामाक्ष्मपातनाष्टस्पृष्टप्रदग्धेच नुगमनवतो नष्टवाद्धुणप्युद्धिः। जन्मान्यदकानांचिदिनमपित्नावत्पिडशाशं दशाहं समयातीतस्कंतं यत्वयदिनसमितोपुनयन्मातुरन्यतोट। श्राद्धं क्रियादत्तनेबालिः कष्टकरणतद्विषयेनानाक्रियादुःखनिमित्तंनामाचारणंतनिमित्तमक्षपतनल्पाइतानितनिशानिनकर्तव्यानि। स्पर्शनदहनअनुगमनानतत्तक्षुंकर्तव्यं ७
अथजनना शौचं वक्ष्यामः। एकादकापि निवृत्तपिंडाः ज्ञातय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ त्रि दिन माशौचं तावत् । पिंडं जातांस्तमानां च माद्याः प्रसृष्टाः दर्वी
त्रा नांदशाहेन वस्तुद्धिः । अतिक्रांतं प्रकृतं च सर्वथः । द्वादिन श
मितावति पूर्वस्मिन्नूनं नाशौचं वर्त्तमान सति अन्यस्मिंजन
ना शौचं प्राप्तस्ति पूर्वं नाशौचं वदन्तुष्टयं । मातुरन्य दिति ज
न्ना शौचं जनेन पितुः । दशा हेन गच्छति । इति अष्टकाशौ
चं व्याख्यानं समाप्तं । संवत् १७६६ वार्षश्री नंद पाडुमहाराण
श्री उदयसिंह विजयराज्ये । महं श्री अद्यदेव प्रतिपालो । द्विः मुरारि
सुत देव ना रामायण पठनार्थं लिखितं ॥ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

८

[redacted] २।।।२५

अष्टकालिकजपाद्य पट